

Юрій Овчаренко

доцент кафедри філософських та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.психол.н., доцент

Георгій Арабаджи

доцент кафедри філософських та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.е.н.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНЕ ЖИТТЯ ТА СЕКТОР НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

У статті розглядаються особливості розвитку України в умовах глобалізації. Визначені геополітичні виклики для Півдня України. Проаналізовані загрози для сектору національної безпеки держави.

Ключові слова: геополітика, глобалізація, інтеграційні процеси, національна безпека.

Yuriy Ovcharenko, Heorhiy Arabadzy

FEATURES OF DEVELOPMENT OF INDEPENDENT UKRAINE IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION AND THEIR INFLUENCE ARE ON SOCIAL AND POLITICAL LIFE AND SECTOR OF NATIONAL SAFETY OF THE STATE

In the article the features of development of Ukraine are examined in the conditions of globalization. Certain geopolitical calls are for South of Ukraine. Analysed threats for to the sector of national safety of the state.

Keywords: geopolitics, globalization, integration processes, national safety.

Юрій Овчаренко, Георгій Арабаджи

ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ НЕЗАВИСИМОЙ УКРАИНЫ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ И ИХ ВЛИЯНИЕ НА ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКУЮ ЖИЗНЬ И СЕКТОР НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ГОСУДАРСТВА

В статье рассматриваются особенности развития Украины в условиях глобализации. Определены геополитические вызовы для Юга Украины. Проанализированы угрозы для сектора национальной безопасности государства.

Ключевые слова: геополитика, глобализация, интеграционные процессы, национальная безопасность.

Постановка проблеми

Наприкінці 1990-х років з усією очевидністю проявився той факт, що завершення «холодної війни» та біполярного протистояння на світовій арені надало потужного імпульсу розвитку процесів глобалізації, особливо їх політичній та економічній основі. Із завершенням протистояння двох соціально-політичних та економічних систем – капіталізму і соціалізму – глобалізація перетворилася на домінуючу тенденцію світового розвитку.

Проблеми геополітичного становища держави та їх впливу на суспільно-політичне життя та сектор Національної безпеки України розглядали у своїх працях такі вчені, як О. Белорус, В. Богданович, В. Горбулін, Г. Костенко, О. Кузьмук, В. Мунтіян, О. Маначинський, А. Семенченко, Г. Ситник.

Метою статті є дослідження особливостей розвитку України в умовах глобалізації та їх вплив на суспільно-політичне життя та сектор Національної безпеки держави.

Мета

Останнє десятиліття ХХ ст. ввійде в історію суттєвими геополітичними змінами. Передумовами глобальних зрушень на континенті були: подолання воєнно-політичного протистояння Схід-Захід та переорієнтація низки держав на засади цінностей західної демократії. Унаслідок цих подій світ із двополярного, чітко розмежованого поступово набирає обрисів багатопольного, взаємозалежного, зроста-

ють взаємовпливи держав і народів. Тісно пов'язані між собою процеси подолання розколу Європи й Німеччини, ослаблення полюса сили з боку СРСР та США і самовизначення народів східноєвропейських держав і національно-державного волевиявлення народів колишнього Радянського Союзу.

На Сході припинили існування воєнно-політичний блок країн Варшавського договору, Рада Економічної взаємодопомоги та СРСР як світова наддержава.

Геополітичне значення виникнення в Європі нової держави – України – важко переоцінити. Проголошена нею мета – стати незалежною, демократичною, без'ядерною державою – не тільки не суперечить принципам побудови нової Європи, а навпаки, з огляду на її геополітичні характеристики, найкраще відповідатиме їм.

Положення України (та її регіонів) на межі двох великих цивілізаційних просторів – європейського та євразійського – було і залишається одним з визначальних чинників її історичної та політичної долі. Географічно Україна завжди була і залишається центральноєвропейською державою, історично ж і політично тривалий час більша частина України перебувала під впливом євразійської культури, у складі Російської імперії, а потім Радянського Союзу. Національна свідомість виявилась розщепленою, відповідно, не було єдиних геополітич-

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Виклад основного матеріалу

них пріоритетів, національних інтересів, єдиної національної стратегії. Усе це зумовило невдачу побудови національної держави на початку ХХ ст., а також сучасні труднощі становлення української держави.

З точки зору глобалізації та державно-політичних цілей, географічне розташування України та геополітичне становище, що з нього випливає, має як переваги, так і недоліки. До переваг належить те, що країна розташована на перехресті впливів – між Сходом і Заходом, має відкриті торговельні шляхи з державами Півночі і Півдня.

Доступ України (через Чорне море) до басейну Середземного моря визначає її наближеність до регіону Близького Сходу.

Недоліками геополітичного становища України є відсутність природних кордонів, за винятком Півдня, де Україна омивається Чорним морем, близькість держав, для яких у минулому Україна була територією експансії. З погляду геополітики, для збереження своєї впливовості Україна повинна розвивати добросусідські відносини з усіма прикордонними державами (окреме велике питання відносин із Російською Федерацією після подій в Криму), іти на розвиток відносин з країнами Європи, мати партнерів на Заході, Сході, Півдні та Півночі, не допускати якогось одного вектору геополітичних орієнтацій. Вона повинна відстояти суверенітет південних регіонів та ввести в юридичну законну площину питання анексії Росією Криму [2, с. 86].

Очевидно, що стояти осторонь інтеграційних процесів, які нині охоплюють усю планету, ще не вдалося жодній країні. Але крім внутрішньополітичних ритмів, наше життя все більше підпорядковується глобалізаційним ритмам, хвилям інтернаціоналізації та інтеграції. У цьому процесі Україна прагне до створення системи міжнародної співпраці, здатної забезпечити її політичну та економічну безпеку. Це прагнення не тільки стимулює інтеграцію України до світового співтовариства, а й сприяє зростанню її впливу в різних регіонах.

Для повноцінної інтеграції України у світовий політичний та економічний простір необхідна, насамперед, демократична громадянсько-правова держава, у якій забезпечуються політичні, економічні й соціальні права всіх її членів. Існування України як суверенної держави вимагає надійного захисту власних інтересів, гарантованого самозабезпечення і прогресивного розвитку в сприятливому зовнішньому середовищі.

Здатність синхронізувати себе з процесами, які пов'язані з глобальними і регіональними вимірами, уміння «вбудувати» свої внутрішньополітичні плани і проекти в глобальні геостратегічні контексти визначає не тільки конкурентоздатність економіки країни, але й створює умови для підтримання внутрішньополітичного консенсусу та збереження власної національної ідентичності [3, с. 65].

Зазначенні питання є актуальними нині для України як ніколи. Адже ні держава, ні бізнес, ні саме українське суспільство ще не готові до того, щоб продемонструвати сеанс «одночасної гри» на майданчиках, де діють принципово різні правила: на традиційних театрах геополітичної гри, у багатовимірному просторі геоекономіки, у сфері геокультури.

Для Півдня України суттєвими геополітичними викликами є:

- наявність «тліючого» конфлікту між Україною і Росією з приводу анексії Криму та ситуації на Сході держави;
- наявність спільного кордону між Україною та невизнаною Придністровською Молдавською Республікою;

- сепаратистські рухи правого та лівого напрямку, які діють всередині регіону.

Які ж для України негативи глобалізму та його загрози?

По-перше, це вже згадане збільшення розриву в рівнях економічного та соціального розвитку між Україною та країнами «золотого мільярду».

По-друге, зростання безробіття, бідності, безпритульності, а також техногенне перевантаження і деградація довкілля.

По-третє, економічне та політичне послаблення України, пригнічення внутрішньонаціонального ринку, національної економіки, що призведе до практичного усунення України з конкурентного середовища.

По-четверте, зростання рівня тіньової економіки, її зростання до рівня глобально-світової і її вихід з-під контролю України як держави. Також загальна криміналізація економічної діяльності, зростання корупції [1, с. 65].

По-п'яте, конфлікт між вимогами глобалізації та соціально-культурними та економічними традиціями держави.

✎ Підсумовуючи, можна зробити висновок, що розвиток українського суспільства сьогодні підпорядкований загальним закономірностям розвитку сучасної світової системи, головною серед яких є тенденція глобалізації. Саме тому в умовах надзвичайного зростання зовнішніх впливів на економічне, соціальне, культурне й політичне життя українського суспільства проблема впливу на розвиток глобальних процесів стає центральним питанням виживання.

Література.

1. Андрійчук В. Глобалізація, інтеграція, економічна безпека України // Політика і час. – 2003, № 9. – С. 61–71.
2. Бжезинський З. Україна в геостратегічному контексті. – К. : Видавництво «Києво-Могилянська академія». – 2006. – 102 с.
3. Глобальні трансформації та стратегії розвитку: Монографія / під ред. О. Г. Білоруса. – К. : Оріяне. – 2000. – 424 с.
4. Проблеми модернізації політичних систем сучасності: Монографія / за ред. Л. М. Герасіної, О. Г. Данильяна. – К. : Право, 2008. – 320 с.
5. Основи політології. (за ред. В. Кременя). – Харків, – 2007.
6. Політична корупція в Україні // журнал «Національна безпека і оборона» // 2009, 37. – с. 23–32.
7. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rasumkov.org.ua.